

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

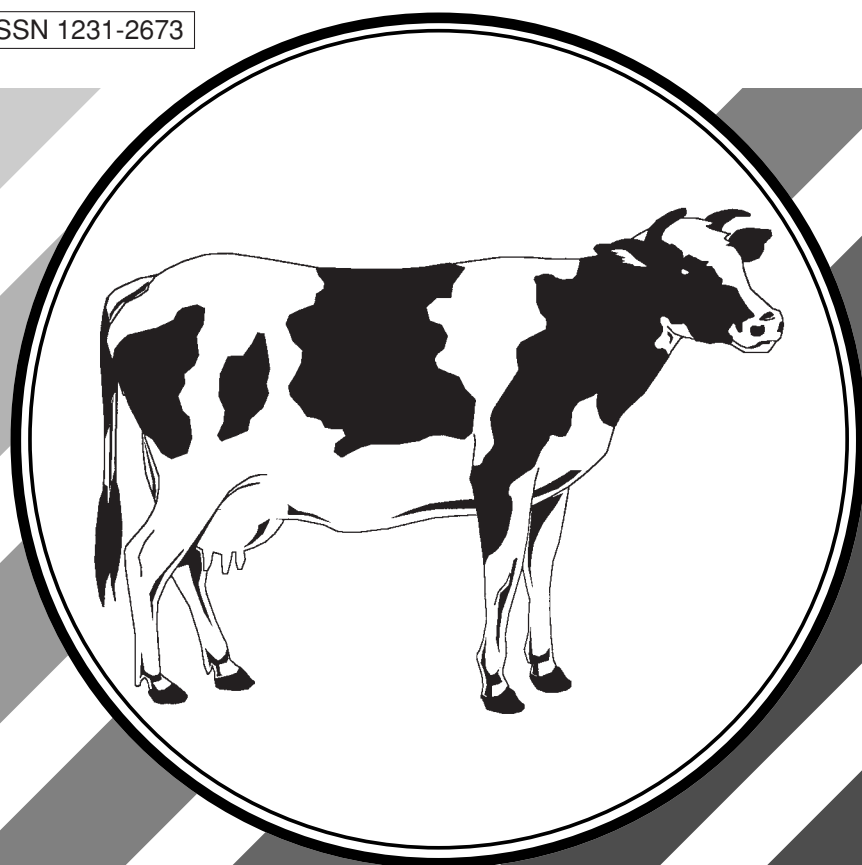
NR
16

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

ISSN 1231-2673

**RAPORTY
RYNKOWE**

MAJ 1999

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
 - II. Produkcja mleka
 - III. Przetwórstwo mleka
 - IV. Spożycie mleka i przetworów
 - V. Handel zagraniczny
 - VI. Interwencja na rynku mleka
 - VII. Ceny
- Artykuł specjalny
Finansowe wspieranie restrukturyzacji i modernizacji sektora mleczarskiego – *Ewa Domańska*

**Przy publikowaniu całości lub fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski tel: 827-36-64

AUTORZY:

Zygmunt Smoleński

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-75-53

Jadwiga Seremak-Bulge

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 827-11-32

Krystyna Świetlik

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 448

Piotr Szajner

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 719

Alicja Bulak

• ARR • Warszawa
Tel.: (0 22) 623-10-80

Raport zatwierdziła w dniu 5.05.1999 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Marian Brzóska (sekretarz), Tadeusz Chrościcki, Eugeniusz Gorzelak, Teresa Jabłońska-Urbaniak, Wojciech Józwiak,
Ryszard Kreft, Ewa Król-Pol, Jan Małkowski, Krzysztof Materko, Bożena Nowicka, Roman Urban, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejny raport wydany będzie w październiku 1999 r.

W serii Raporty Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek mięsa /16/ • maj 1999,
2. Rynek zbóż /16/ • czerwiec 1999,
3. Rynek rzepaku /15/ • czerwiec 1999,
4. Rynek ziemi rolniczej /2/ • czerwiec 1999,
5. Rynek owoców i warzyw /14/ • lipiec 1999,
6. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /16/ • wrzesień 1999,
7. Rynek pasz /6/ • październik 1999,
8. Rynek drobiu i jaj /16/ • październik 1999,
9. Rynek mleka /17/ • październik 1999,
10. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /10/ • listopad 1999,
11. Rynek ziemniaka /16/ • listopad 1999,
12. Rynek cukru /16/ • listopad 1999.

REASUMPCJA

W połowie minionego roku, wobec ograniczenia popytu eksportowego, ujawniła się przewaga podaży nad popytem na mleko i jego przetwory, powodująca spadek cen i pogorszenie kondycji finansowej dostawców i przetwórców mleka. Złożyło się na to zamknięcie dostępu na rynek Unii Europejskiej, kryzys w Azji Południowo-Wschodniej, zmniejszenie popytu importowego Rosji oraz ograniczenie handlu przygranicznego.

W drugiej połowie 1998 r. nastąpił większy niż w latach poprzednich spadek pogłowia krów, świadczący o wznowieniu tendencji ograniczania stada bydła mlecznego, przy równoczesnym wzroście jego wydajności. Liczba krów wg stanu z grudnia zmalała z 3496 tys. sztuk w 1997 r. do 3471 tys. sztuk w 1998 r. Równocześnie wzrosła produkcja mleka, odpowiednio z 11770 mln l do 12178 mln l, wyłącznie w wyniku zwiększenia mleczności krów do 3477 l.

Wprowadzenie nowej normy na mleko surowe do skupu i związane z tym zaostrzenie wymagań jakościowych wyeliminowało dostawców złego surowca mlecznego. W związku z tym nastąpiło zahamowanie wzrostu dostaw mleka do przemysłu mleczarskiego. Poprawiła się jakość surowca mlecznego i obniżyły koszty skupu dzięki wyeliminowaniu dostawców najmniejszych ilości mleka. W 1998 r. dostawy do mleczarni wyniosły 6943 mln l i były o 1,6% większe niż przed rokiem.

Według nieostatecznych danych w 1998 r. nastąpił wzrost produkcji przemysłowej serów zarówno twarogowych jak i podpuszczkowych dojrzewających oraz masła. Najbardziej zwiększono produkcję napojów mlecznych, w tym jogurtów. Produkcja mleka spożywczego i mleka odtłuszczonego w proszku utrzymała się na poziomie roku poprzedniego. Zmalała natomiast produkcja serów topionych

i smażonych, śmietany i mleka pełnego w proszku.

Mleko nie odebrane przez przemysł mleczarski zwiększyło samozaopatrzenie i bezpośrednią sprzedaż przez rolników domowych wyrobów mleczarskich sąsiadom i mieszkańcom okolicznych miast i osiedli.

W połowie 1998 r., wobec przewagi podaży nad popytem, zarysowały się tendencje obniżania cen produktów mleczarskich.

Nastąpił spadek cen skupu mleka. Do czerwca 1998 r. ceny skupu były znacznie wyższe od notowanych rok wcześniej, we wrześniu zrównały się z poziomem z roku poprzedniego, a od października utrzymywały się poniżej poziomu zeszłorocznego. Do spadku cen skupu przyczyniły się zniżkowe tendencje cen zbytu wyrobów mleczarskich na rynku krajowym i międzynarodowym.

W drugiej połowie 1998 r., w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego, zmalały ceny zbytu mleka spożywczego, mleka w proszku, śmietany oraz napojów i deserów mlecznych. Wzrosły jedynie ceny mleka o przedłużonej trwałości, większości serów i masła. W tym samym okresie wzrosły ceny detaliczne wyrobów mleczarskich z wyjątkiem cen serów twardych i masła.

Znacznie pogorszyła się ekonomiczno-finansowa kondycja przemysłu mleczarskiego. Zaledwie 38% firm tej branży osiągnęło zyski netto. Przemysł mleczarski jako całość poniósł straty, na które złożyły się przede wszystkim ujemne wyniki sektora spółdzielczego i pewnej liczby firm osób fizycznych.

W minionym roku zanotowano wzrost spożycia artykułów mleczarskich, w tym również masła, mimo relatywnego podrożenia nabiału w porównaniu do innych produktów żywnościowych. Najbardziej zwiększono spożycie jo-

gurtu i pozostałych napojów mlecznych. Szacuje się, że roczne spożycie, w ekwiwalencie mleka, bez surowca do wyrobu masła w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosło o 6 l i wyniosło w 1998 r. ok. 200 l, tj. o 3,1% więcej niż rok wcześniej, a spożycie masła wzrosło do 4,5 kg, tj. o 5%.

W analizowanym roku nastąpił również nieznaczny wzrost obrotów handlu zagranicznego. Mimo restrykcji ze strony Unii Europejskiej oraz kryzysu w Azji i Rosji eksportowano produkty mleczarskie o wartości 293 mln USD. Za granicę sprzedano 101 tys. ton odtłuszczonego mleka w proszku za sumę 139 mln USD oraz sery dojrzewające o wartości 106 mln USD, kazeinę za 27 mln USD i lody za 25 mln USD. Po stronie importu, o łącznej wartości 106 mln USD, dominowały jogurty za 39 mln USD i kazeina za 28 mln USD, która była sprowadzana głównie w celu reeksportu. Dodatnie saldo obrotów handlu zagranicznego wyniosło 187 mln USD, a w ekwiwalencie surowca mlecznego ok. 640 mln l.

Przewiduje się, że, wobec stopniowego zaostrzenia kryteriów oceny jakościowej surowca, w 1999 r. nastąpi stosunkowo mały przyrost skupu mleka. Przejściowo zwiększy się samozaopatrzenie i bezpośrednia sprzedaż prostych przetworów, oferowanych przez rolników. W związku z tym tylko nieznacznie zwiększy się produkcja przemysłu mleczarskiego. W warunkach przewagi podaży nad popytem utrzymają się niskie ceny nabiału i masła, co może wywołać wzrost popytu. W drugiej połowie 1999 r., w warunkach ograniczonego wzrostu podaży, może ponownie ujawnić się tendencja wzrostu cen wyrobów mleczarskich.

Zaostrzy się konkurencja na rynku artykułów mleczarskich, prowadząca do selekcji najsilniejszych i eliminacji najsłabszych podmiotów przemysłu i handlu mleczarskiego.

SUMMARY

Due to contraction in export demand, surplus of milk and dairy products was observed in the middle of 1998. In result a decline in prices and deterioration of economic condition of milk producers and processors. The ban on Polish exports imposed by European Union, decline in demand on Russian market and restricted trade at the borders led to such situation.

Observed in the second half of 1998 reduction in milk cowherd was significantly deeper than in the pervious years. Simultaneously milk efficiency per cow increased. The number of milk cows as of December 1998 decreased from 3496 thousand recorded in 1997 to 3471 thousand. How ever, in result of increase in milk efficiency to 3477 litres per cow per annum, milk production increased respectively from 11770 to 12178 mill litres.

In result of the imposition of new quality standards for raw milk and higher quality requirements phased out the suppliers of low quality raw material. The dynamics of raw milk deliveries to dairy processors was hampered. Due to elimination of small producers raw milk quality improved and the costs of procurement decreased. In 1998 raw milk deliveries totalled 6943 mill litres (1,6% higher than in 1997).

In 1998 according to preliminary data production of ripened rennet cheese, white cheese and butter increased. The biggest scope of increase was observed in case of milk shakes (including yoghurts). The production of milk and skimmed milk powder reminded unchanged form last

year. The production of soft cheese and fried cheese, cream and whole milk powder declined.

The milk that was not channelled to dairy industry increased supply for on-farm consumption and direct sales form farmers to local consumers.

Due to oversupply of milk and dairy products in the middle 1998 the prices of dairy products started to slope downward. Milk procurement prices declined. By June 1998 recorded procurement prices were higher than a year ago. By September reached last year's level and since declined fell below. The decrease was caused by downward tendencies in sale prices observed as well on domestic as on the World market.

In the second half of 1998, comparing to relevant period of 1997, sale prices of milk, milk powder, cream and milk beverages declined. Price growth was recorded only in case of long-life milk, majority of cheese and butter. Simultaneously retail prices of majority of dairy products (excluding hard cheese and butter) increased.

Sharp deterioration in economic condition of dairy industry was observed in 1998. Only 38% of the total number of enterprises recorded net profit. Dairy industry as a whole, recorded loss caused by negative results in co-operatives sector and some number of private enterprises.

In 1998 in spite of deterioration in relative prices, the consumption of dairy products (including butter) increased. The biggest consumption growth was noted

in case of yoghurts and milk beverages. It is estimated that per capita consumption in terms of milk (excluding milk for butter production) in 1998 rose by 6 litre or 3,1 % and reached approx. 200 litres. Butter consumption increased by 5% to 4,5 kg.

A slight increase in foreign trade was recorded in 1998. Besides EU ban on Polish exports and the crisis in Asia and Russia, the value of exports totalled 293 mill USD. Some 101 thousand tons (139 mill USD) of skimmed milk powder, was exported. Export value of casein and ice cream reached 27 and 25 mill USD respectively. The value of imports amounted to 106 mill USD. In the structure of imports dominated yoghurts (39 mill USD) and casein (28 mill USD). Casein was imported mainly for re-export purposes. Balance of foreign trade totalled 187 mill USD (640 mill litres in terms of milk).

Due to gradual increase in quality requirements, a slight increase in milk procurement is forecast for 1999. Temporary increase in on-farm consumption direct sales of raw products is projected. Thus only slight increase in dairy industry production is expected in 1999. In the condition of oversupply low prices of dairy products and butter persist, which may lead to increase in their consumption. Limited supply growth may result in increase in dairy product prices.

The competition in dairy market will grow, which would result in selection of leading companies and withdrawal of weak enterprises form the business.